

TAVSİYE KARARI

ŞİKÂYET NO : 04.2013.328 ve Birleştirilen: 04.2013.329

KARAR NO : 2013/39

ŞİKÂYETÇİNİN ADI SOYADI, ADRESİ : 1-..../....

/ İZMİR

2-/....

/ İZMİR

ŞİKÂYET EDİLEN İDARE VE ADRESİ : Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü
Nasuh Akar Mah. Türkocağı Cad. No:2/F-1
06520 Bahçelievler Çankaya ANKARA

ŞİKAYETİN KONUSU : İşyerinde uygulanan toplu iş sözleşmesinden kaynaklandığını iddia olunan yol ücretinin ödenmemesine ilişkindir.

ŞİKÂYET BAŞVURU TARİHİ : 10/04/2013

KARAR TARİHİ :09/10/2013

USÛL

I. ŞİKÂYET BAŞVURU SÜRECİ

1. Şikâyet başvuruları, posta yoluyla 10/04/2013 tarihinde Kurumumuza ulaşmıştır. Yapılan incelemede,'a ait 04.2013.328 numaralı şikâyet ile'a ait 04.2013.329 numaralı şikâyetin aynı sebep ve konudan doğduğu ve biri hakkında verilecek kararın diğerini etkileyecek nitelikte olduğu sonucuna varılarak, 26/07/2013 tarihli ve 04.2013.638 sayılı Birleştirme Kararı ile 04.2013.329 sayılı şikâyet kaydı kapatılarak 04.2013.328 numaralı şikâyet dosyasında birleştirilmiş, inceleme ve araştırma bu dosya üzerinden yürütülmüştür. 28/3/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 46 ncı maddesinin birinci fıkrası ve İmza Yetkileri Yönergesinin 7 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca, şikâyet ile ilgili inceleme ve araştırma tamamlanmış ve ilgili idare için hazırlanan önerilerin Kamu Başdenetçisine sunulmasına karar verilmiştir.

II. ÖN İNCELEME SÜRECİ

2. Yapılan ön inceleme neticesinde şikâyet dosyasının Kamu Başdenetçisine sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

OLAY VE OLGULAR

I. ŞİKÂYETİN KONUSU, HUKUKİ SEBEPLER VE İSTEMİN ÖZETİ

A. Şikâyetin Konusu

3. Şikâyetin konusu, / ve /'ın, işyerinde uygulanan toplu iş sözleşmesinden kaynaklandığını iddia ettikleri yol ücreti hakkının kendilerine ödenmemesidir.

B. Hukuki Sebepler

4. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, md.53,

- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından akdedilen Teşkilatlanma ve Kollektif Müzakere Hakkı Prensiplerinin Uygulanmasına Mütteallik Sözleşme, md.4,

- 4857 sayılı İş Kanunu, md.9,

- Elektrik Üretim Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü Ana Statüsü,

- Türkiye Enerji, Su ve Gaz İşçileri Sendikası (Tes-İş) ile Kamu İşletmeleri İşverenleri Sendikası (Kamu-İş) arasında imzalanan ve şikâyetçilerin çalıştığı işyeri olan Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü Aliğa Gaz Türbinleri ve Kombine Çevrim Santrali İşletme Müdürlüğünde uygulanan;

- 01/03/2007 – 28/02/2009 yürürlük tarihli 12 nci Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesi,

- 01/03/2009 – 28/02/2011 yürürlük tarihli 13 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesi,

- 01/03/2011 – 28/02/2013 yürürlük tarihli 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesi.

C. İstemın Özeti

5. Şikâyetçiler / ve / başvurularında özetle, *toplu iş sözleşmesi gereğince işyeri tarafından sağlanan servis hizmetinin kaldırılması sebebiyle işyerine ulaşımı kendi imkanları ile sağladıklarını, 01/06/2006 – 05/12/2008 tarih aralığına ait yol ücreti bedelini dava yoluyla işverenden aldıklarını, daha sonra söz konusu mahkeme ilamını emsal göstererek 06/12/2008 – 01/06/2012 tarih aralığına ilişkin yol ücreti bedelini de işverenden talep ettiklerini, ancak taleplerinin reddedildiğini* belirterek, söz konusu döneme ilişkin yol ücreti haklarının hesaplanarak kendilerine ödenmesi için gereğinin yapılmasını talep etmektedirler.

II. ŞİKÂYET KONUSU OLAYLAR

A. Dosyadaki Bilgi ve Belgelerin Özeti

6. /'un dosyasında yer alan;

a) Şikâyet başvuru formu

T.C.
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(Başdenetçilik)

- b) Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü Termik Santraller Daire Başkanlığı Aliğa Gaz Türbinleri ve Kombine Çevrim Santrali İşletme Müdürlüğünün'a hitaben yazdığı, 05/12/2008 – 01/06/2012 tarih aralığına ilişkin yol ücretinin ödenemeyeceğini belirten 23/10/2012 tarihli yazısı,
 - c) Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı Toplu Sözleşme ve Uygulama Müdürlüğünün, Aliğa Gaz Türbinleri ve Kombine Çevrim Santrali İşletme Müdürlüğüne hitaben yazdığı, toplu iş sözleşmesinden kaynaklanan hakkın talebi ile ilgili olarak, 12 nci Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinin 'Toplu Taşıma' başlıklı Ek-V sayılı cetvelinin Aliğa İşletme Müdürlüğü ile ilgili bölümünün (d) bendine 13 ve 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinde yer verilmediği, bu sebeple talep edilen yol ücretinin ödenemeyeceğini belirten 15/10/2012 tarihli yazısı,
 - d)'un, işyerine verdiği, 05/12/2008 – 01/06/2012 tarih aralığına ilişkin yol ücretinin ödenmesi talebini içeren 28/09/2012 tarihli dilekçesi,
 - e) Karşıyaka 2 nci İş Mahkemesinin,'un 05/12/2008 tarihine kadar olan yol ücretinin kendisine ödenmesine ilişkin 25/02/2010 tarihli, 2008/.... Esas ve 2010/.... Karar sayılı kararı,
 - f) Karşıyaka 2 nci İş Mahkemesinin 2008/... Esas sayılı dava dosyası ile ilgili,'un, 01/10/2006 – 05/12/2008 tarih aralığına ilişkin yol ücretinin ödenmesine yönelik talebinde haklı olduğunu belirten 13/08/2009 tarihli Bilirkişi Raporu,
 - g) Aliğa İşletme Müdürlüğü tarafından yapılan, 01/06/2012 tarihinden itibaren İzmir'de ikamet edip Aliğa'daki işyerine giden işçi personele fiilen çalıştıkları her gün için gidiş dönüş metro bilet ücreti ödeneceğine ilişkin 25/05/2012 tarihli duyuru metni,
 - h) Kamu-İş Sendikası ile Tes-İş Sendikası arasında imzalanan, 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinin "Toplu Taşıma" başlıklı Ek-V sayılı cetvelinde değişiklik yapılmasına ilişkin 04/05/2012 tarihli Protokol,
 - i) Kamu-İş Sendikası ile Tes-İş Sendikası arasında imzalanan 01/03/2011 – 28/02/2013 yürürlük tarihli 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesi metni,
 - j) Bila tarihli ve düzenleyeni belli olmayan, "EÜAŞ Tahsilat Dökümü" başlıklı,'un önceki dönem yol ücreti ödemesine ilişkin hesapları içerir belge,
7.'ın dosyasında yer alan;
- a) Şikâyet başvuru formu
 - b) Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü Termik Santraller Daire Başkanlığı Aliğa Gaz Türbinleri ve Kombine Çevrim Santrali İşletme Müdürlüğünün'a hitaben yazdığı, 05/12/2008 – 01/06/2012 tarih aralığına ilişkin yol ücretinin ödenemeyeceğini belirten 23/10/2012 tarihli yazısı,
 - c) Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı Toplu Sözleşme ve Uygulama Müdürlüğünün Aliğa Gaz Türbinleri ve Kombine Çevrim Santrali İşletme Müdürlüğüne hitaben yazdığı, toplu iş sözleşmesinden kaynaklanan hakkın talebi ile ilgili olarak, 12 nci Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinin Toplu Taşıma başlıklı Ek-V sayılı cetvelinin Aliğa İşletme Müdürlüğü ile ilgili bölümünün (d) bendine 13 ve 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinde yer verilmediği, bu sebeple talep edilen yol ücretinin ödenemeyeceğini belirten 15/10/2012 tarihli yazısı,

T.C.
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(Başdenetçilik)

- d) Kamu-İş Sendikası ile Tes-İş Sendikası arasında imzalanan 01/03/2011 – 28/02/2013 yürürlük tarihli 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesi metni,
- e) .../...’ın, işyerine verdiği, 05/12/2008 – 01/06/2012 tarih aralığına ilişkin yol ücretinin ödenmesi talebini içeren 28/09/2012 tarihli dilekçesi,
- f) Karşıyaka 3 üncü İş Mahkemesinin, .../...’ın 05/12/2008 tarihine kadar olan yol ücretinin kendisine ödenmesine ilişkin 18/10/2010 tarihli, 2008/760 Esas ve 2010/1051 Karar sayılı kararı,
- g) Karşıyaka 3 üncü İş Mahkemesinin 2008/760 Esas ve 2010/1051 Karar sayılı kararının Onanmasına ilişkin Yargıtay 9 uncu Hukuk Dairesinin 27/06/2012 tarihli, 2011/104 Esas ve 2012/24717 Karar sayılı kararı,
- h) Karşıyaka 3 üncü İş Mahkemesinin 2008/760 Esas sayılı dava dosyası ile ilgili, .../...’ın, 01/10/2006 – 05/12/2008 tarih aralığına ilişkin yol ücretinin işveren tarafından ödenmesine yönelik talebinde haklı olduğunu belirten 08/07/2010 tarihli Bilirkişi Raporu,
- i) Aliğa İşletme Müdürlüğü tarafından yapılan, 01.06.2012 tarihinden itibaren İzmir’de ikamet edip Aliğa’daki işyerine giden işçi personele fiilen çalıştıkları her gün için gidiş dönüş metro bilet ücreti ödeneceğine ilişkin 25/05/2012 tarihli duyuru metni,
- j) Kamu-İş Sendikası ile Tes-İş Sendikası arasında imzalanan, 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinin “Toplu Taşıma” başlıklı Ek-V sayılı cetvelinde değişiklik yapılmasına ilişkin 04/05/2012 tarihli protokol,

incelenmiştir.

B. Olaylar

8. Şikâyetçiler .../... ve .../..., Kamu-İş Sendikası ile Tes-İş Sendikası arasında imzalanan ve çalıştıkları işyeri olan Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğüne bağlı Aliğa Gaz Türbinleri ve Kombine Çevrim Santrali İşletme Müdürlüğünde (*Aliğa İşletme Müdürlüğü olarak anılacaktır*) uygulanan 12 nci Dönem Toplu İş Sözleşmesinin Ek-V sayılı cetvelinin Aliğa İşletme Müdürlüğü ile ilgili bölümünün (d) bendine göre, İzmir ili ilçelerinde ikamet eden işçilerin Tüpraş İzmir Rafinerisi servis araçlarıyla işyerine getirilip götürülmesinin işveren tarafından sağlanacağına taahhüt edildiğini, ancak Tüpraş A.Ş.’nin 01/10/2006 tarihinden itibaren kendi çalışanları dışında Aliğa İşletme Müdürlüğü personelini taşımamaya başladığını, bu tarihten sonra Aliğa İşletme Müdürlüğünün, işçilerin işyerine gidiş-gelişlerini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmemesi sebebiyle yol masraflarının kendi imkanları ile karşılandığını belirterek, toplu iş sözleşmesinden kaynaklanan yol ücretlerinin işveren tarafından ödenmesi talebiyle 05/12/2008 tarihinde Karşıyaka 2 ve 3 üncü İş Mahkemeleri nezdinde idare aleyhine ayrı ayrı dava açtıkları görülmüştür.

9. Yapılan yargılamalar sonucunda, her iki şikâyetçinin de işe gidiş-geliş için 01/10/2006 tarihinden dava açma tarihi olan 05/12/2008 tarihine kadar yaptıkları yol masraflarının, işveren Aliğa İşletme Müdürlüğü tarafından ödenmesine hükmedildiği ve söz konusu döneme ilişkin yol ücretlerinin şikâyet edilen idare tarafından ödendiği anlaşılmıştır.

10. 12 nci Dönem Toplu İş Sözleşmesinin süresinin bitmesinden sonra sırasıyla imzalanan 13 ve 14 üncü Dönem Toplu İş Sözleşmelerinde ise, İzmir ilçelerinden Aliğa’ya

gelen işçilerin Tüpraş'a bağlı servislerce taşınmasının işverence sağlanacağını düzenleyen Ek-V sayılı cetvelin (d) bendine yer verilmediği görülmüştür.

11. Daha sonra, 01/06/2012 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, taraf sendikalarca 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinin 'Toplu Taşıma' başlıklı Ek-V sayılı cetvelinin Aliğa İşletme Müdürlüğü ile ilgili bölümüne ilave düzenleme getirildiği, bu düzenlemeye göre, İzmir'den Aliğa'daki işyerine gidip gelen işçilere fiilen çalıştıkları her gün için bir gidiş, bir dönüş metro bileti bedelinin ödeneceğine karar verildiği ve bu durumun idare tarafından 25/05/2012 tarihinde duyurulduğu görülmüştür.

12. Bunun üzerine, 28/09/2012 tarihinde her iki şikâyetçinin de idareye yazılı olarak başvurduğu ve dava yoluyla yol ücretini hak ettikleri son tarih olan 06/12/2008 tarihinden yukarıda bahsedilen protokol hükmünün yürürlüğe girdiği 01/06/2012 tarihine kadar yaptıkları ulaşım masraflarının ödenmesini talep ettikleri görülmüştür.

13. Söz konusu taleple ilgili olarak Aliğa İşletme Müdürlüğünün, Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı Toplu Sözleşme ve Uygulama Müdürlüğüne görüş sorması üzerine adı geçen birimin, 15/10/2012 tarihli cevabi yazısında, ilgililerin hak iddia ettiği 12 nci Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinin 'Toplu Taşıma' başlıklı Ek-V sayılı cetvelinin Aliğa İşletme Müdürlüğü ile ilgili bölümünün (d) bendine, işveren ile taraf sendika arasında imzalanan 13 ve 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinde yer verilmediğinin, dolayısıyla söz konusu yükümlülüğün ortadan kalktığının, bu sebeple talep edilen yol ücretinin ödenemeyeceğinin belirtildiği görülmüştür.

14. Söz konusu görüş yazısına istinaden, idarenin her iki şikâyetçiye ayrı ayrı, yol ücreti ile ilgili taleplerinin reddedildiğini bildiren 23/10/2012 tarihli yazıları yazdığı, bunun üzerine de şikâyetçilerin ayrı ayrı Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurdukları anlaşılmıştır.

III. ŞİKÂYET KONUSU İLE İLGİLİ MEVZUAT

15. Konu kapsamında Tes-İş Sendikası ile Kamu-İş Sendikası arasında imzalanan ve şikâyetçilerin çalıştığı Aliğa Gaz Türbinleri ve Kombine Çevrim Santrali İşletme Müdürlüğünde uygulanan;

01.03.2007 – 28.02.2009 yürürlük tarihli 12 nci Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesi,
01.03.2009 – 28.02.2011 yürürlük tarihli 13 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesi,
01.03.2011 – 28.02.2013 yürürlük tarihli 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesi.
tetkik edilmiştir.

16. 12 nci Dönem İşletme Toplu Sözleşmesinin;

- "Uygulama Alanı ve Kapsamı" başlıklı 3 üncü maddesinin (b) bendinde, toplu iş sözleşmesinin, yer bakımından uygulama alanına giren işyerleri ile ilişkisi olan, Sözleşmenin 2 nci maddesinin (g) bendinde tanımlanan sendikalı işçilere uygulanacağı,

- "Tanımlar" başlıklı 2 nci maddesinin (g) bendinde sendikalı işçinin, işletmeye bağlı işyerlerinde çalışan ve Türkiye Enerji, Su ve Gaz İşçileri Sendikası'na (Tes-İş) üye olan işçiler olduğu düzenlenmiştir.

17. Söz konusu sözleşmenin "Toplu Taşıma" başlıklı 105 inci maddesinde ise;

T.C.
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(Başdenetçilik)

“I- a) İşçilerin topluca ikamet ettikleri mahal ile işyeri arasında topluca taşınabilmeleri bu iki yer arasında muayyen tarifeli nakil vasıtası işlememesi, Taşıt Kanununun müsaadesi ve işyerinin imkanlarına bağlıdır.

b) 1- İşyeri, işçilerin toplu olarak ikamet ettikleri meskun mahalden uzak ise,

2- İşçilerin toplu olarak ikamet ettikleri meskun mahal ile işyeri arasında işleyen muayyen tarifeli nakil vasıtası yoksa,

3- İşverenin bu işyerinde işçi ve ailesinin ikameti için lojman mevcut değilse,

Bu üç şartın bir arada bulunması halinde işveren işçileri, toplu olarak ikamet ettikleri mahalden işyerine getirip götürmeyi sağlar.

c) Vardiyalı personel işveren vasıtaları ile işe getirilip götürülürler.

II- Toplu taşıma konusunda yukarıda belirtilen genel hükümler yanında Ek-V sayılı cetvelde İTİS (İşletme Toplu İş Sözleşmesi) kapsamındaki işyerlerinin yerleşim özellikleri ve çalışma koşulları göz önünde bulundurularak tespit edilmiş bulunan özel hükümler de dikkate alınarak uygulama yapılır.”

hükmüne yer verilmiştir.

18. Söz konusu sözleşmenin “Vardiyalı Çalışmanın Tanımı” başlıklı 56 ncı maddesinde, “İşveren işin gereği veya hizmetin niteliği dolayısıyla çalışma günü içindeki faaliyeti normal çalışma süresi dışında da sürekli tutmak durumunda ve zorunda ise ve fazla çalışma ile bu ihtiyacı karşılayamıyorsa işçileri postalar halinde birbiri ardına çalıştırmaya karar verebilir. Bu çalışma düzenine ‘Vardiyalı Çalışma’ denir.” düzenlemesi mevcuttur.

19. Toplu iş sözleşmesinin eki olan “Toplu Taşıma” başlıklı Ek-V sayılı cetvelin Aliğa İşletme Müdürlüğü ile ilgili bölümünün (d) bendinde ise, “İzmir ili ilçelerinde ikamet eden işçilerin Tüpraş İzmir Rafinerisi servis araçlarıyla işyerine getirilip götürülmeleri işverence sağlanır.” şeklindeki düzenlemeye yer verilmiştir.

20. Ek-V sayılı cetvelde yer alan, İzmir ili ilçelerinde ikamet eden işçilerin Tüpraş İzmir Rafinerisi servis araçlarıyla işyerine getirilip götürülmelerinin işverence sağlanacağını düzenleyen (d) bendi hariç olmak üzere, yukarıda sayılan toplu sözleşme hükümlerinin 13 ve 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmelerinde de yer aldığı görülmüştür.

IV. ŞİKÂYET KONUSUNA İLİŞKİN UYGULAMALAR

21. Şikâyetçiler ve, 12. Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesine dayanarak, 01/06/2006 – 05/12/2008 tarih aralığına ilişkin yaptıkları yol ücreti masraflarının tazmini konusunu ayrı ayrı yargıya taşımış, yapılan yargılamalar sonucunda her ikisi de taleplerinde haklı görülerek belirtilen tarih aralığındaki yol ücreti haklarının kendilerine ödenmesine karar verilmiş,’a ilişkin Karşıyaka 3. İş Mahkemesi kararı, Yargıtay 9 uncu Hukuk Dairesinde temyiz incelemesinden geçerek onanmıştır.

Söz konusu kararlara ait bilgiler şöyledir;

a) Karşıyaka 2 nci İş Mahkemesinin 2008/333 E. ve 2010/..... K. sayılı kararı,

b) Karşıyaka 3 üncü İş Mahkemesinin 2008/760 E. ve 2010/... K. sayılı kararı,

c) Yargıtay 9 uncu Hukuk Dairesinin 2011/104 E. ve 2012/..... K. sayılı kararı.

22. Söz konusu yargı kararları, şikâyetçilerin daha önceki bir döneme ilişkin yol ücreti alacağına ilişkindir. Kamu Denetçiliği Kurumuna iletilen şikâyetlerin konusu ise, yine toplu iş sözleşmesinden kaynaklanan yol ücreti alacağı olmakla birlikte, ait olduğu dönem farklı olup, bu döneme ait yol ücreti talebiyle ilgili olarak idarenin verdiği yeni bir ret kararına ilişkindir. Dolayısıyla şikâyet konusu, Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 17 nci maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendinde bahsedilen ve incelenemezlik sebebi olarak sayılan, yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlık niteliğinde değildir.

V. İNCELEME, ARAŞTIRMA VE SONUÇ

A. Şikâyetçinin İddiaları

23. Şikâyetçiler, başvurularında özetle, *toplu iş sözleşmesi gereğince işyeri tarafından sağlanan servis hizmetinin kaldırılması sebebiyle işyerine ulaşımı kendi imkanları ile sağladıklarını, 01/06/2006 – 05/12/2008 tarih aralığına ait yol ücreti bedelini dava yoluyla işverenden aldıklarını, daha sonra söz konusu mahkeme ilamını emsal göstererek 06/12/2008 – 01/06/2012 tarih aralığına ilişkin yol ücreti bedelini de işverenden talep ettiklerini, ancak taleplerinin reddedildiğini belirterek, 06/12/2008 – 01/06/2012 dönemine ilişkin yol ücretlerinin hesaplanarak kendilerine ödenmesi için gereğinin yapılmasını talep etmektedirler.*

B. İlgili İdarenin Bilgi ve Belgeleri

24. Konu ile ilgili olarak, Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü Termik Santraller Daire Başkanlığı Aliğa Gaz Türbinleri ve Kombine Çevrim Santrali İşletme Müdürlüğü'nden, 29/07/2013 tarihli ve 3339 sayılı yazı ile gerekli bilgi ve belgeler istenmiştir.

Söz konusu yazıya istinaden anılan idare tarafından düzenlenen 27/08/2013 tarihli ve 44057 sayılı cevabi yazı ve eklerinin incelenmesinden;

a) Şikâyetçiler / ve /'ın 29/09/1998 tarihinden itibaren 08:00-16:00 / 16:00-00:00 / 00:00-08:00 olmak üzere üçlü vardiyada çalıştıkları, yol ücreti talep edilen 06/12/2008 – 01/06/2012 tarih aralığına ilişkin gönderilen puantaj kayıtlarında da vardiyalı çalışmanın görüldüğü,

b) /'un 30/09/1998, /'ın ise 15/10/1998 tarihinden bu yana Tes-İş Sendikası üyesi oldukları,

c) İşyerinin Aliğa ilçe merkezine 3 km. mesafede bulunduğu, ilçe merkezinden işyerine herhangi bir dolmuş, otobüs vb. vasıta bulunmadığı,

d) Sadece, hem vardiyalı hem de 08:00 – 17:00/18:00 saatleri arasında çalışan personelin lojmanlardan ve metro istasyonundan işe geliş ve gidişlerini sağlayan servis bulunduğu,

e) Şikâyetçilerin lojmanda ikamet etmedikleri, /'un “.....” ve /'ın ise “.....” adreslerinde ikamet ettikleri,

f) İşletme Müdürlüğündeki işçilerin çoğunluğunun Aliğa ilçesinde bulunan işyerine ait lojmanlarda veya Aliğa ilçe merkezi ve civarında ikamet ettikleri; şikâyetçilerin ikamet ettikleri yerlerin ise İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde olduğu, Aliğa ile İzmir arası mesafenin 53 km. olduğu,

g) 13 ve 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmelerinin ‘Toplu Taşıma’ başlıklı Ek-V sayılı cetvelinde İşletme Müdürlüğünün yol ücreti ile ilgili maddesinin kaldırıldığı, ancak 2011 yılı Ocak ayı içerisinde İzmir-Aliğa arasında metro hizmetinin başlaması nedeniyle ek protokol ile düzenleme yapılarak 01/06/2012 tarihinden itibaren İzmir’de ikamet eden işçilere İzmir-işyeri arasında yol ücretlerinin ödenmeye başlandığı anlaşılmıştır.

25. Söz konusu yazıda,’un lojman talebine istinaden 05/10/2009 tarihinde lojman tahsis edildiğinin, ancak adı geçen lojmana taşınmadığının belirtildiği görülmüştür.

Yazı ekinde yer alan’un lojman talebi ile ilgili evrakın incelenmesinden;’un lojman talep dilekçesinin 27/06/2008 tarihli olduğu ve aynı tarihte 2616 sayı ile işyeri evrak kaydına girdiği, buna karşılık kendisine lojman tahsis edildiğini bildiren yazının başvuru tarihinden yaklaşık on altı ay sonra 07/10/2009 tarihinde tebliğ edildiği görülmüştür.

26. Şikâyet konusu ile ilgili inceleme ve araştırma sürecinde tespit edilen hususlar, şikâyetçilerin talebi ile birlikte, 13/09/2013 tarihli ve 04.2013.328/4707 sayılı yazı ile Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğüne iletilmiş ve adı geçen idarenin şikâyet konusu ile ilgili son görüşleri sorulmuştur. İlgili idare söz konusu yazımıza, işbu raporun düzenlendiği tarihe kadar bir cevap vermemiştir.

C. HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. Hukuka Uygunluk Denetimi Yönünden

27. Şikâyetçiler ve’ın şikâyet ettikleri husus, işyerinde uygulanan toplu iş sözleşmesinde düzenlenen, işçinin işyerine işveren tarafından getirilip götürülmesi taahhüdünün yerine getirilmemesi sebebiyle kendi imkanlarıyla yaptıkları yol masraflarının işverenden talep edilmesine rağmen ödenmemesi olup, uyuşmazlığın çözümü, işyerinde uygulanan toplu iş sözleşmesinde bu konuda bir düzenlemenin var olup olmadığının tespitinde yatmaktadır.

28. İşgücünün ekonomik ve sosyal yönden korunup geliştirilmesi noktasında evrensel düzeyde kabul edilen ilkeleri ve kuralları ifade eden uluslararası antlaşmalar, Uluslararası Çalışma Örgütü sözleşmeleri, uluslararası yargı organlarının kararları gibi uluslararası çalışma normları ise iş hukukunun uluslararası kaynaklarını oluşturmakta ve bu alandaki uyuşmazlıkların çözümünde temel kaynakları teşkil etmektedir.

29. Çalışma yaşamında meydana gelen değişimlerin, mevzuat hükümlerine hızlı ve sürekli biçimde uyarlanamaması, iş hukukunun kendine özgü kaynaklarının da ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu kapsamda özel hukuk ilişkilerinden, mesleki teşekküller ile işveren ve işçi sendikalarının faaliyetlerinden, toplu görüşmelerin sonunda varılan antlaşmalardan doğan bireysel iş sözleşmeleri, toplu iş sözleşmeleri ve işyeri iç yönetmelikleri iş hukukunun kendine özgü kaynaklarını oluşturmaktadır.

30. Yürürlükteki mevzuat hükümlerinin, çalışma hayatı ve ilişkilerinin tüm ayrıntılarını öngörmesi ve düzenlemesi beklenemez. Yasama organı tarafından kanunlarla getirilen düzenlemeler, sosyal devlet düzeni içerisinde daima asgari seviyeyi belirler. Bireysel veya toplu iş sözleşmeleri ile kanunlarda belirlenen asgari seviyenin üzerinde hak ve menfaat tanıyan hükümlerin getirilmesi mümkündür.

31. Yargıtay 9 uncu Hukuk Dairesinin 22.01.2009 tarihli, E. 2007/34716 ve K. 2009/637 sayılı, E. 2007/34717 ve K. 2009/638 sayılı, E. 2007/ 37710 ve K. 2009/ 640 sayılı kararlarında da kabul edildiği üzere, Borçlar Hukukunda olduğu gibi İş Hukukunda da kural, sözleşme serbestisidir. Taraflar iş ilişkisinde dikkate alınması gereken kuralları yasalarla belirlenen emredici hukuk kurallarına aykırı olmamak kaydıyla serbestçe belirleyebilirler. Mülga 1475 sayılı İş Kanununda, yazılı sözleşmede bulunması gereken unsurlar gösterildiği halde; yürürlükteki 4857 sayılı İş Kanununda bu yönde bir kurala yer verilmemiştir. Bu noktada iş sözleşmesinde bulunması gereken öğeler yönünden de bir serbestinin olduğu söylenebilir.

32. İş hukukunun uluslararası kaynakları arasında yer alan ve Anayasa'nın "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz." hükmünü amir 90 ıncı maddesi uyarınca 23/01/1952 tarihinde onaylanan "Teşkilatlanma ve Kolektif Müzakere Hakkı Prensiplerinin Uygulanmasına Müteallik Sözleşme"nin 4 üncü maddesinde yer alan "Çalışma şartlarını kolektif mukavelelerle tanzim etmek üzere işverenler veya işveren teşekkülleriyle işçi teşekkülleri arasında ihtiyari müzakere usulünden faydalanılmasını ve bu usulün tam bir surette geliştirilmesini teşvik etmek ve gerçekleştirmek için lüzumu halinde milli şartlara uygun tedbirler alınacaktır." şeklindeki düzenleme ile akit üye ülkeye, kolektif mukavele yapmayı teşvik etme yükümlülüğü yanında, bunun tam anlamıyla gerçekleştirilmesini sağlama yükümlülüğü de getirilmiştir.

33. Anayasa'da ise, çalışma ve sözleşme hürriyeti (md.48), çalışma hakkı ve ödevi (md.49), çalışma şartları bakımından öngörülen özel koruma ile dinlenme hakkı (md.50), sendika kurma hakkı (md.51), toplu iş sözleşmesi yapma hakkı (md.53), grev ve lokavt hakları (md.54) gibi çalışma koşullarına ilişkin bir takım temel düzenlemeler yer almaktadır. Gerek yukarıda örneği verilen uluslararası sözleşmelerin, gerekse Anayasa'nın güvence altına aldığı temel hak ve özgürlükler ile sosyal ve ekonomik haklar, bütün çalışma koşullarının oluşumunda ve çerçevelerinin belirlenmesinde bağlayıcı ve etkilidir.

34. Diğer taraftan, çalışma koşullarını belirleyen kaynaklardan en önemlisi şüphesiz 4857 sayılı İş Kanunudur. İşçinin ücretinin alt sınırının gösterildiği (md. 39), günlük ve haftalık çalışma sürelerinin belirlendiği (md. 41 ve 63), hangi hallerde günlük ve haftalık iş sürelerini aşan çalışmaların yapılabileceğinin ve bu durumda ödenmesi gereken ücretlerin ve daha pek çok konunun açıklandığı İş Kanunu, çalışma koşullarının temelini oluşturur. İş ilişkisinde bu gibi emredici hükümlerin dışında ve işçi aleyhine bir uygulamaya gidilemeyeceği gibi aksine bir uygulama çalışma koşulu haline de gelememektedir.

35. Konuyla ilgili olarak Yargıtay 9 uncu Hukuk Dairesi 22/01/2009 tarihli, 2007/34716 Esas ve 2009/637 Karar sayılı kararında: "Çalışma koşullarını belirleyen faktörler arasında yukarıdan aşağıya doğru bir sıralama yapmak gerekirse; Anayasa, kanunlar, toplu iş sözleşmesi, bireysel iş sözleşmesi, personel yönetmeliği ve benzer kaynaklar ve işyeri uygulamaları bir bütün olarak çalışma koşullarını belirler. Çalışma koşullarını belirleyen piramidin üst sıralarında mutlak emredici olarak düzenlenen bir hususun, işçi lehine de olsa alt sıradaki kaynaklar ile değiştirilmesi mümkün değildir. Bunun dışında emredici hükümlerin bulunmadığı hallerde çalışma koşullarını belirleyen kaynaklar arasında çatışma durumunda, işçi yararına olan düzenlemenin çalışma koşulunu oluşturduğu kabul edilmelidir. Normlar kuralı uyarınca, iş sözleşmesinde işçi lehine bir düzenleme işverenin tek taraflı tasarrufu ile işçi aleyhine değiştirilemez." şeklinde hüküm kurmuştur.

36. İş hukukunun akdi kaynaklarından olan toplu iş sözleşmeleri ile öngörülen amaç, yasama kaynaklarının yanında, bunların belirlediği çalışma şartlarına ilave olarak işçilere tamamlayıcı yararlar sağlamaktır. Bu noktada taraflar sözleşme serbestisi içinde, kendi aralarında anlaşarak toplu iş sözleşmelerinde, çalışma yaşamı ile ilgili yürürlükteki mevzuatın emredici hükümlerine aykırı olmayan hükümler belirleyebilirler.

37. Tüm bu açıklamalar ışığında, şikâyetçilerin işveren tarafından yerine getirilmediğini iddia ettikleri “işçinin işyerine getirilip götürülmesinin işveren tarafından sağlanması” gibi bir konuda, ne Anayasa’da, ne 4857 sayılı İş Kanunu veya bir başka mevzuatta emredici nitelikte yasaklayıcı bir hüküm tespit edilememiştir. Dolayısıyla bu konu, tarafların karşılıklı serbest iradeleri ile sözleşme konusu yapılabilecek ve çalışma koşulu haline getirilebilecek bir husustur.

38. Bu noktadan hareketle, yol ücreti talep edilen dönem olan 06/12/2008 – 01/06/2012 tarih aralığında, şikâyetçilerin çalıştıkları işyerinde birbirinin peşi sıra uygulanan üç adet toplu iş sözleşmesi olduğu tespit edilmiştir.

Bunlar:

- a) 01/03/2007 – 28/02/2009 yürürlük tarihli 12 nci Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesi,
- b) 01/03/2009 – 28/02/2011 yürürlük tarihli 13 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesi,
- c) 01/03/2011 – 28/02/2013 yürürlük tarihli 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesidir.

39. Her üç toplu iş sözleşmesinin 3 üncü maddesinin (b) bendinde, söz konusu toplu iş sözleşmelerinin, 2 nci maddede tanımlanan *sendikali işçilere* uygulanacağı; 2 nci maddede ise *sendikali işçiden*, işletmeye bağlı işyerlerinde çalışan ve Tes-İş’e üye olan işçilerin kastedildiği belirtilmiştir.

40. Bu hükümler çerçevesinde, Aliğa İşletme Müdürlüğü, Kamu Denetçiliği Kurumuna gönderdiği 27/08/2013 tarihli ve 44057 sayılı yazıda, .../.... ve .../....’ın 1998 tarihinden beri İşletme Müdürlüğünde çalıştıklarını; .../....’un 1998, .../....’ın ise 1998 tarihinden beri Tes-İş üyesi olduklarını belirtmiş olduğundan, söz konusu toplu iş sözleşmelerinin şikâyetçileri de kapsadığı noktasında bir uyuşmazlık bulunmamaktadır.

41. Uyuşmazlığın düğümlendiği husus, işverenin işçilerin işyerine getirilip götürülmesini sağlama yükümlüğü olup olmadığı noktasında yer almaktadır. Her üç toplu iş sözleşmesinin 105 inci maddesinde ve sözleşmelerin ekinde bulunan “Toplu Taşıma” başlıklı Ek-V sayılı cetvelde toplu taşıma ile ilgili hükümler bulunmaktadır.

42. Toplu iş sözleşmelerinin üçünde de aynı düzenlemeyi içeren “Toplu Taşıma” başlıklı 105 inci maddesi paragraf 17’de bulunmaktadır. şu şekildedir:

43. Söz konusu maddenin düzenlenme şekline bakıldığında, birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde toplu taşıma için bir takım şartların öngörüldüğü; (c) bendinde ise diğer iki bentten bağımsız bir ifade tarzıyla, vardiyalı personel için özel bir düzenleme getirilerek, bunların işveren vasıtaları ile işe getirilip götürüleceği hüküm altına alınmıştır.

44. Söz konusu maddenin ikinci fıkrasında, bu genel hükümlerin yanında Ek-V sayılı cetvelde yer alan özel hükümlerin de dikkate alınacağı belirtilmiştir.

T.C.
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(Başdenetçilik)

12 nci Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinin ekindeki Ek-V sayılı cetvelin Aliğa İşletme Müdürlüğü ile ilgili bölümünün (d) bendinde, *İzmir ili ilçelerinde ikamet eden işçilerin Tüpraş İzmir Rafinerisi servis araçlarıyla işyerine getirilip götürülmelerinin işverence sağlanacağı* düzenlenmiş; söz konusu düzenlemeye 13 ve 14 üncü Dönem Toplu İş Sözleşmelerinin ekindeki Ek-V sayılı cetvelde yer verilmemiştir.

45. Şikâyetçiler / ve /'ın 29/09/1998 tarihinden beri vardiyalı işçi olarak çalıştıkları, işverenin Kurumumuza gönderdiği 27/08/2013 sayılı yazı ve ekinde yer alan puantaj kayıtlarından tespit edilmiştir.

46. Yukarıda yer verilen ve 12, 13 ve 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmelerinin hepsinde de mevcut olan 105 inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendi de vardiyalı işçilerin işveren vasıtaları ile işe getirilip götürüleceğini düzenlemektedir.

47. Bu noktada, toplu iş sözleşmelerinin ekindeki Ek-V sayılı 'Toplu Taşıma' başlıklı cetvelin ilgili hükmü açısından da değerlendirme yapmak gerekmektedir. Şöyle ki;

Şikâyetçiler daha önce 12 nci Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinin uygulandığı döneme rastlayan 05/12/2008 tarihine kadar olan yol ücretlerini yargı kararıyla elde etmişlerdir. Daha sonra, 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinin yürürlükte olduğu bir dönemde işverene müracaat ederek, söz konusu yargı kararlarını emsal göstermiş ve bu defa 06/12/2008 – 01/06/2012 tarih aralığına ilişkin yol ücretlerini talep etmişlerdir. İşveren, Ek-V sayılı cetvelin Aliğa İşletme Müdürlüğü ile ilgili kısmındaki, *İzmir ili ilçelerinde ikamet eden işçilerin Tüpraş İzmir Rafinerisi servis araçlarıyla işyerine getirilip götürülmelerinin işverence sağlanacağını* düzenleyen (d) bendine 13 ve 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmelerinde yer verilmediği ve dolayısıyla işverenin bu konudaki yükümlülüğünün ortadan kalktığı gerekçesiyle yol ücretini ödemeyi kabul etmemiştir. Bu beyanla, Ek-V sayılı cetvelin yeni sözleşmelerde yer almayan eski hükmünün yol ücretine hak kazandırdığı hususu zımnen kabul edilmiştir.

48. Bu zımni kabulden hareketle, şikâyetçilerin 06/12/2008 – 01/06/2012 dönemine ilişkin ikinci talebi ile ilgili olarak işverenin en azından, 12 nci Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinin yürürlükten kalktığı 28/02/2009 tarihine kadar olan yol ücretini ödemesi kendisinden beklenebilirdi. Zira idarenin, yeni sözleşmelerde yer verilmediğini, dolayısıyla yol ücreti ödeme yükümlülüğünün ortadan kalktığını belirttiği Ek-V sayılı cetvelin ilgili (d) bendi hükmü, 06/12/2008 – 28/02/2009 tarih aralığında yürürlükte bulunmaktadır.

49. İdarenin, söz konusu hükmün yeni sözleşmelerde bulunmadığı gerekçesiyle işverenin yükümlülüğünün kalmadığını dile getirirken, en azından anılan hükmün yürürlükte olduğu süreye ilişkin yol ücretlerini dahi ödememesi, iyi yönetim ilkelerinden dürüstlük ve kazanılmış hakların korunması kuralına aykırılık teşkil etmektedir.

50. Ancak, yukarıda da belirtildiği üzere, şikâyetçilerin yol ücreti talep ettikleri 06/12/2008 – 01/06/2012 döneminde yürürlükte bulunan 12, 13 ve 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmelerinin hepsinde, 105 inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendi, vardiyalı personel için işverene ayrıca taşıma yükümlülüğü yüklemiş olduğundan, söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmemesi sebebiyle, karşılığı yol ücreti hakkının ödenmesi için Ek-V sayılı cetvelde özel hüküm aramaya ihtiyaç bulunmamaktadır. 105 inci maddeye göre vardiyalı işçilerin, dolayısıyla şikâyetçi / ve /'ın işe gidiş gelişlerinin işverence sağlanması, sağlanmamışsa işçilerin işe gidiş-geliş için yaptıkları yol masraflarının tazmin edilmesi gerekmektedir.

T.C.
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(Başdenetçilik)

51. Bu görüşe paralel olarak,'ın daha önceki döneme ilişkin yol ücreti alacağıyla ilgili olarak idare aleyhine Karşıyaka 3. İş Mahkemesinde açtığı dava sonucunda verilen ve Yargıtay 9. Hukuk Dairesince Onanan 2008/76 E. ve 2010/.... K. sayılı kararda da, toplu iş sözleşmesi uyarınca vardiyalı personelin işe gidiş-gelişlerinin işverence sağlanması gerektiğinin kabul edildiği görülmektedir.

52. Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğünün konu ile ilgili son görüşünü ilettiği 25/09/2013 tarihli ve 06321630-030.02-..... sayılı yazıda özetle;

12 nci Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinin “Toplu Taşıma” başlıklı Ek-V sayılı cetvelin Aliğa İşletme Müdürlüğü ile ilgili bölümünün (d) bendinde yer alan, “*İzmir ili ilçelerinde ikamet eden işçilerin Tüpraş İzmir Rafinerisi servis araçlarıyla işyerine getirilip götürülmeleri işverence sağlanır.*” şeklindeki düzenlemenin 13 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinden çıkartılarak yerine herhangi bir yeni taşıma hükmü konulmadığı, daha sonra 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinin imzalanmasından sonra taraf sendikalar arasında 04/05/2012 tarihli protokol imzalanarak, 01/06/2012 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, İzmir’den Aliğa’daki işyerine gidip gelen işçilere fiilen çalıştıkları her gün için bir gidiş, bir dönüş metro bileti bedelinin ödeneceğine ilişkin hüküm getirildiği belirtilmiştir.

Diğer yandan aynı yazıda, şikâyetçilerin idareye sunduğu Karşıyaka ...nci İş Mahkemesinin 2008/322 Esas ve 2011/..... sayılı Karar sayılı kararında, Borçlar Kanununun 174 üncü maddesi uyarınca, evvelki borçlunun yerine yenisinin geçmesi ve borçtan beraatı borcu yüklenen ile alacaklı arasında yapılacak sözleşme ile vuku bulur denildiğini, idarenin de Borçlar Kanununun ilgili hükümleri çerçevesinde 13 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesini taraf sendika ile imzalayarak yeni bir sözleşme yaptığını ve ilgililerin hak iddia ettikleri maddenin yeni sözleşmede yer almadığını, dolayısıyla bu yükümlülüğün ortadan kalktığını belirttiği görülmüştür.

Söz konusu yazıda ayrıca, toplu iş sözleşmelerinin ‘Toplu Taşıma’ başlıklı 105 inci maddesindeki Genel Hükümler yanında işyerlerinin yerleşim özelliklerine ve çalışma koşullarına göre Ek-V sayılı cetvelde Özel Hükümler konulduğunun, bahse konu işyerinin memuriyet mahalli Aliğa ilçe sınırlarında olduğundan uygulamanın Ek-V sayılı cetveldeki özel hükümlere göre yapıldığının, idarenin başka bir işletmesi olan Bursa Doğalgaz Kombine Çevrim Santrali ve Çatalağzı Termik Santrali İşletme Müdürlüğü ile ilgili toplu taşıma başlığı altında vardiyalı işçi personelin işe geliş-gidişlerinin işverence tahsis edilen araçlar ile sağlanacağını ayrıca ifade edildiğinin belirtildiği görülmüştür.

Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü söz konusu yazıda ayrıca, 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinin 6 ncı maddesinin (a) fıkrasında, “Sözleşme Bütünlüğü: Sözleşme gerek maddelerinin açık anlamları ve gerekse ruhu ile değındığı tüm hususlarda geçerlidir. Bölüm ve madde başlıkları maddelerin anlamını tamamlar.” denildiğini, Yargıtay 9 uncu Hukuk Dairesinin 2009/33837 Esas ve 2009/32939 Karar numaralı kararında ise, “Önceki toplu iş sözleşmesinde verilen bir hak yeni toplu iş sözleşmesinde ortadan kaldırılabilir. Dolayısıyla kapsadığı maddeler itibarıyla da özerktir. O halde Yasaya aykırılık bulunmamaktadır.” denildiğini belirterek, ilgili personelin yol ücretine ilişkin olarak hak iddia ettiği ‘Toplu Taşıma’ maddesinin 13 ve 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinde yer almaması sebebiyle ilgililere yol ücreti ödenmesinin mümkün olmadığını dile getirdiği görülmüştür.

53. Her üç toplu iş sözleşmesinde de yer alan ‘Toplu Taşıma’ başlıklı 105 inci maddede, genel olarak işçilerin toplu taşınmasına ilişkin genel şartlar sayıldıktan sonra, birinci

fıkrasının (c) bendinde, vardiyalı personelin işe işveren vasıtaları ile getirilip götürüleceğinin diğer bentlerden bağımsız bir şekilde düzenlenmiş olması, işverene vardiyalı personel bakımından ayrıca bir yükümlülük getirilmek istendiğini ortaya koymaktadır. Zira maddenin diğer bentlerinde ‘işçiler’ şeklinde genel bir ifade kullanılarak, servis hizmetinin koşulları bütün işçileri kapsayacak şekilde zaten belirlenmiştir. ‘İşçiler’ gibi kapsayıcı genel bir deyim kullanıldığı için diğer bentlerdeki hükümler vardiyalı personele de uygulanabiliyorken, ayrıca bir düzenleme yapılarak vardiyalı personele diğer bentlerden ayrı ve bağımsız bir olarak getirilmesi, vardiyalı personel için diğer bentlerde sayılan şartlar aranmaksızın servis hizmetinin verilmesini gerekli kılmaktadır. Bu yorum, idarenin belirttiğinin aksine, sözleşmenin bütünlüğü ilkesine aykırı düşmemektedir.

54. Diğer yandan Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü tarafından, Yargıtay kararlarına dayanarak ileri sürülen, önceki sözleşmede tanınan hakkın sonraki toplu iş sözleşmesi ile ortadan kaldırılabileceği hususu işbu uyuşmazlık konusu ile örtüşmemektedir. Şöyle ki; vardiyalı personelin işveren tarafından getirilip götürüleceğine ilişkin 105 inci madde hükmü 12, 13 ve 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmelerinin hepsinde de mevcuttur. Diğer bir ifadeyle, sonraki sözleşme ile ortadan kaldırılmış bir hak söz konusu değildir. İdarenin bahsettiği 12 nci Dönem Toplu İş Sözleşmesi ekindeki Ek-V sayılı cetvelin (d) bendi hükmünün sonraki sözleşmelerde bulunmaması, sözleşmelerin 105 inci maddesi ile vardiyalı personele getirilen hakkın varlığına hanel getirmemektedir.

B. Hakkaniyete Uygunluk Denetimi Yönünden

55. 12, 13 ve 14 üncü Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmelerinin eki Ek-V sayılı cetvelin Aliğa İşletme Müdürlüğü ile ilgili bölümünde şu şekilde özel hükümler getirilmiştir:

“a) İşyeri lojmanlarında ikamet eden işçi ailelerinin sosyal ihtiyaçlarını karşılamak ve işçi çocuklarının okula gidip gelmelerini temin için işveren vasıta tahsis eder.

b) Aliğa’nın Plajlar semtindeki lojmanlarda ikamet eden işçilerin işyerine taşınmaları işverence temin edilen vasıtalarla yapılır.

c) Aliğa’ya 3 km mesafedeki sosyal sitede ikamet eden işçi aileleri ve çocuklarının Aliğa’ya ve okullara taşınması için işveren vasıta tahsis eder.

d) İzmir ili ilçelerinde ikamet eden işçilerin Tüpraş İzmir Rafinerisi servis araçlarıyla işyerine getirilip götürülmeleri işverence sağlanır. (Bu bent 13 ve 14 üncü Dönem sözleşmelerinde mevcut olmayıp, devam eden (e) ve (f) bentlerinin madde numaraları, 13 ve 14 üncü Dönem sözleşmelerinde (d) ve (e) olarak teselsül ettirilmiştir.)

e) Aliğa 1 Trafo Merkezi ile Viking Trafo Merkezinde çalışan işçiler Aliğa Gaz Türbinleri İşletme Müdürlüğüne yapılan taşımadan yararlanır.

f) Aliğa Kombine Çevrim ve Gaz Türbinleri İşletme Müdürlüğünde çalışan ve Aliğa Yeni Mahallede ikamet eden vardiyalı-vardiyatsız işçilere servis güzergahına kadar olan yol parası ödenir.”

56. Görüldüğü üzere söz konusu Ek-V sayılı cetvelde, Aliğa ilçesi ve civarında, lojmanda veya belli semtlerde oturan işçilere ve ailelerine işe veya okula gidip gelmek, sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için işverenin vasıta tesis edeceği veya bazı işçilere yol parası ödeyeceği hüküm altına alınmıştır.

57. Aliğa İşletme Müdürlüğü, Kurumumuza gönderdiği 27/08/2013 tarihli yazıda, işletme müdürlüğündeki işçilerin çoğunluğunun Aliğa ilçesinde bulunan lojmanlarda ve Aliğa ilçe merkezi ve civarında ikamet ettiklerini belirttiikten sonra, şikâyetçiler /.... ve /....'ın ikamet ettikleri yerlerin ise İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde ve Aliğa'ya 53 km. mesafede olduğunu belirttiği, adeta yol ücretini ödememe gerekçesinin şikâyetçilerin diğer işçilere göre işyerine daha uzak mesafede ikamet ediyor olmaları olduğunu ifade ettiği görülmüştür.

58. Aliğa ve civarında yerleşik işçilere servis veya yol ücreti hakkı tanınmasının yanında, lojmanlarda oturanların sosyal ihtiyaçlarının karşılanması ve çocuklarının okula gidip gelmelerinin sağlanması amacıyla toplu iş sözleşmesi gereği işveren tarafından vasıta tahsis edilirken; vardiyalı işçilerin işe işveren vasıtaları ile getirilip götürüleceklerine ilişkin 12, 13 ve 14 üncü dönem toplu iş sözleşmelerinin 105 inci maddesindeki ayrı ve özel olarak düzenlenmiş yükümlülüğün şikâyet edilen idare tarafından yerine getirilmemesi, bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi sebebiyle şikâyetçilerin kendi imkanları ile karşıladıkları ulaşım masraflarının tazmini talebinin de Ek-V sayılı cetveldeki hükmün sonraki sözleşmelerde bulunmadığı ve şikâyetçilerin de uzakta oturuyor olmaları gerekçeleriyle ödenmemesi, hak ve adalete yani hakkaniyete uygun görülmemiştir.

59. Kaldı ki, Aliğa Gaz Türbinleri ve Kombine Çevrim Santrali İşletme Müdürlüğünün 27/08/2013 tarihli yazısının ekinde yer alan belgelerden, /....'un 27/06/2008 tarihinde lojman talebinde bulunmuş olmasına rağmen, cevabın adı geçene başvurusundan yaklaşık 16 ay sonra 07/10/2009 tarihinde tebliğ edildiği görülmüş, bu sürenin de makul bekleme süresinin üzerinde olduğu, talepten 16 ay sonra kabul gören lojman tahsisine uymamasının aleyhine kullanılamayacağı kanaatine varılmıştır.

D. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN YASAL MEVZUAT

A. Dava Açma Süresinin Yeniden Başlaması

60. 14/6/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu tavsiye kararı üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis edilmez veya eylemde bulunulmaz ise durmuş olan dava açma süresinin kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır.

B. İlgili İdarenin İşlemine Karşı Yargı Yolu

61. Şikâyetçilerin yol ücreti talepleri ile ilgili olarak şikâyet edilen idarenin ret işlemine karşı İş Mahkemeleri nezdinde yargı yolu açıktır.

KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçeler ve dosya kapsamına göre şikâyetin kabulüne;

1) Şikâyetçiler .../... ve .../...’ın işyerinde vardiyalı olarak çalıştıkları 06/12/2008 – 01/06/2012 tarih aralığında işyeri ile ikametgahları arasındaki ulaşım için yaptıkları masrafların kendilerine ödenmesi gerektiği hususunda Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğüne TAVSİYEDE BULUNULMASINA,

2) 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20’nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, merciince (Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü) bu karar üzerine tesis edilecek işlem ya da tavsiye edilen çözümün uygulanabilir nitelikte görülmediği takdirde gerekçesinin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

3) Kararın gereği için şikâyetçilere ve Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğüne TEBLİĞİNE,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisi’nce karar verildi.

M. Nihat ÖMEROĞLU
Kamu Başdenetçisi